

פרוטוקול כס"י 28
לישיבת ועדת העבודה
שהתקיימה ביום ג', ה' באלול תשז"ב
(26.8.1952)

נוכחים:
ע. גוברין - היו"ר
ר. בסתוני
ה. ברגר
א. וילנסקה
א. טסופ
א. שוטסק
ר. שרי
ז. תבורי

סוזמנים: מר עילם - טעם סדר העבודה

סדר-היום: מסקנות הועדה בשאלות השיכון לעולים והתעסוקה

היו"ר ע. גוברין: אני פותח את הישיבה.

בשבוע שעבר טיכמנו את שאלות השיכון לעולים, וניסא לכו להצביע רק לגבי שני טעמים:
(1) הצעתו שהועדה תבדק את דעתה כי הפולשים לאהלים לא ישוכנו. היו חברים שאמרו, שאם כז דעתם כדעת, הם פגיעים לועדה להצמנע כמסירת הועדה כזאת.
(2) חבר הועדה בז'רנו עורר את שאלת הטימוש בכספים שהושקעו בשטח השיכון בשני הקודמות. הוא הציע להשתמש בהכנסות משיכונים שנבנו ככנוף להפעלת השיכונים בעתיד.

ח. למדן: נאמר לי, כי כל ההכנסות החוזרות לקופת המדינה, אינן חוזרות לסעיפים נפרדים, כי אם לאוצר.

היו"ר ע. גוברין: אינני מציע לקיים את הדיון בשאלה זו אגב קבלת המסקנות בעניני שיכון העולים, אני נוכח להעמיד את הבעיה הזאת כאחת השאלות הקודמות בסדר-היום של הועדה, אפשר להזמין לבירור זה גם את ב"כ האפורופוס, ב"כ האוצר, וב"כ סדר העבודה.

מר עילם: לאחר הישיבה הקודמת, טיכמתי עם חבר הכנסת בז'רנו, שהוא יטכט את השאלות באופן ברור, והן תטטטה נושא לישיבת הועדה אחרי הפגרה.

אגב, הבעתי כשאלה - מחוך עיבוד סטויים של חברי הועדה - כי בין הנושאים הראשונים שהועדה תדון בהם אחרי הפגרה - תועלה כל בעיית השיכון (1) תכנית השיכון לטובת המעורבות; (2) כל הצעות המתחייבות לבעיה הכספית של הפעולות הקודמות, הרלוורגנציה והסידורים שיוכנו סוף כדי כך לצורך ריכוז יחד של האמצעים. טובים אגב ועדת הכספים תדון בבעיה זו כמה חדשים לפני הפעלת התקציב החדש כדי שיוכלו לעיין את כל הברורים בצורה נכונה, ולא רק לקבוע את תהליכי הפעולה הזאת, אלא גם צורה ודפוסיים קונקרטיים, לאפשר להתחיל את הפעולות במועד מוקדם כדי שתהיה סטודריות, גם ועדת הכספים נוטה לדרך זאת. אז יהיה מקום לגולל את כל הפרשה, אגב קבוצת תכנית קונקרטיים, ולקבוע טסקנות לגבי ניצול הכוח הפוטנציאלי של העולים. מבחינה יזומית אין הבול רציני את ההכנסות מסעיף סטויים עוברות לתקציב הפיתוח, או מוקדשות לאותה פעולה. אני יכול להזכיר לוועדה, כי בכיוון זה כבר נעשו שני דברים: (1) תקציב הפיתוח של השנה לוקח בחשבון מכירת בחים טאלה שהוזכרו לטע גינט טכום של 5 מיליון ל"י, טכום יזועבר לתקציב הפיתוח כאחד ממקורות ההכנסה; (2) טכום של 2,5 מיליון ל"י יתקבל ממסירת דירות, בין צריפיים, בין בתו עץ ובין בניני קבע, שיליכסרו בהסכרה עם אופציה של מכירה בעתיד, והכסף הזה יחזור לביצוע אותה פעולה. ברור שזה אחד הנושאים החשובים ביותר שיש לנו בתחום זה זמן הראוי ליחד לכך ישיבה או כמה ישיבות, על מנת לסקור את כל הבעיה על צדדיה השונים: גתונים, מספרים, הצקף ההתקף בשיכון לצורותיו השונות, מה כזה הווקע ע"י הממשלה, מה היה המאמץ הנוכחי של העולים, מה הן המטכנתאות שניחנו, וכיצד להפוך את הפעולה הנוכחית בצירוף השתתפות העולים בפעולות העתידות כמנוף להפעלת השיכון הכולל. כל זאת אפשר לברר בישיבה הבאה, והייתה ממש טוב מאד אילו הועדה היתה מחליטה כהחלטה פנימית, או החלטה פומבית, לברר את בעיית גינט האמצעים מן העולים ומן המטכנתים הנוכחיים כמנוף להקמת שיכון כולל בעתיד. אם הברור יזעשה בשתי הועדות, בוועדת העבודה מחוך השיקול הצעיר וועדת הכספים מחוך השיקול הפיננסי, הרי יוכלו בטעם נכון לפעולה רצינית בשטח זה לטען השנתיים הקרובות.

היו"ר ע. גוברין: האם יש הסכמה לנוסח זה?

(הועדה נבזעה את הסכמתה)

בשאר לנו לטעם את בעיית פליטת העולים לאהלים הנכבאים בסביבות הערים וששוכניהם עברו לשיכון סטודר יותר. ישנה הצעה האומרת שהועדה תבצע את דעתה, שמשך העבודה לא יתן שיכון לאותן המשפחות שלא תחנצנה אחל דיק. ישנה הצעה אחרת האומרת, כי היות ולא ברצונו את הבעיה הזאת דלה, אין אנו מהציעים את דעתנו בענין זה, לא לחיוב ולא לשלילה.

א. שוטטק: אני פונה ליו"ר הועדה בבקשה לא להעמיד את הענין להצבעה. אם תהיה החלטה רוב, תהינה גם הסתייגויות של מיעוט ואז יזועבר הענין למליאה. אני חושב שהועדה עושה נכון בזה שאינה מתערבת בפעולות מסדר העבודה בשטח זה, ועל כן אני מציע שהועדה לא תגיב על כך.

ה. למדן: אני מתנגדת לקבלת החלטה בנידון זה. מסכיבה זו; אינני רואה סיבה מדוע נדון בענין מסירת אהלים ממספחה לפני שאנו דנים בענין מסירת דירות ול הרכוש הנטוש. אני מציעה להצמיד את הדיון בשאלה זו לדיון בבעיה הכללית של פליטות ומסירת דירות.

מר עילם:

מסדר העבודה אינו מעלה את הבעיה הזאת על סנת לקבל החלטה מצד ועדת העבודה. הוא מעלה אותה כבעיה קשה עם סתן אינפורמציה. מאחר שהמדובר הוא בהסרת כמות טטוייזם של אהלים והקמת מבנים אחרים - וכל זאת צי לעשות במשך תקופה מסויימת - הרי אי-אפשר למינים מצימה זו הסכנונת למספר מסויים של אנשים בעוד שעקב פליזות אלו, מסדר העבודה מוצא את עצמו מחוייב לדאוג למספר גדול יותר של אנשים.

לשנה גם בעיה נוספת. ברור שאיננו יכולים ואיננו צריכים להקים בית בכל מקום שעמד בו אוהל. לא מסיד הוקמו האהלים במקומות מתאימים. גם השטח שאיפשר להקים עליו מספר מסויים של אהלים, אינו יכול להספיק להקמת אותו מספר מבנים קבועים. ברור יסן ההכרח לא רק לסטור על צורת המבנים האלה, אלא גם לחפש מקומות מתאימים, כך שספעם לפעם סוכרחים להזיז ישוב עוליה למקום אחר, פחות או יותר ברזיוס הקרוב של אותו מקום, כדי לא לערער את בסיס הקיום והפרנסה של אותם האנשים, על סנת לסצוא פתרון סתקבל על הדעת לאורך ימים לגבי צורת המבנה והבינוי של הישוב, כדי שיהיה ישוב סתוקן וקבוע, אפילו אם סוקמיה עליו בחי עץ, שאין להם אותה ארזכות ימים ואותם היזטרונות שיש לבתים רגילים. כוונה טובה זו ססתלפת ע"י או בורות של העולים או ע"י הסחה. ברור שאין זה ענין של ועדת העבודה להחליט בו. אנו מסרנו על כך אינפורמציה לוועדת העבודה.

הגור ע. גוברין:

אנן סוכניים לקבל את הצעה חבר הכנסת יוסטק, לא להצביע בענין זה.

אני חוזר על החלזות הועדה באלוח

השיכון לעולים:

- (1) הועדה סעודדה את מסדר העבודה להגשמת תכנייתו לשיכון העולים, כפי שהובאה בפני הועדה;
- (2) לדעת הועדה, זכות קדימה לטבנים שכורה לעולים הפונים להחזיבות;
- (3) הועדה סטליצה בפני מסדר העבודה, כי יעלה תכנית בנייה כוללת לשנתיים שלוש עבור כל חושבי הסעברות, תוך שמירה על העיקרון של פיזור האוכלוסיה. כן סבורה הועדה, כי הגיזעה השעה שהממשלה תעלה הצעה שסרתה גיוס אמצעים מן העולים והטשתכניים, כולל השיכון הקיים, אשר ישמשו כמנוף להפעלת השיכון הכולל בעתיד;
- (4) הועדה רואה צורך בעידוד חברות השיכון, הפועלות במשותף עם מסדר העבודה, להמשיך בעבודתן. ופונה למסדר העבודה, כי יחיש את ההסדר עם חברות השיכון;
- (5) הועדה מפנה את חשומת לב מסדר העבודה וכל יתר הגורמים, כי מן החובה שכבר עתה תיעשה כל ההכנות בכדי למנוע תקלות, שארעו בשנה הקודמת במעברות ובשיכונים הארעיים עקב השטפונות;

ר. בסתוני:

אני מציע את הסקנה הבאה:
ועדת העבודה סח יבח את מסדר העבודה

לסל את האהלים והבדונים עוד לפני החורף.

אשר לקבלת הסקנה בענין פיזור האוכלוסיה, יש להבטיח, קודם כל, את התנאים המתאימים לכך.

א. וילנטקה:

אני מציעה לקבל את ההחלטה הבאה:
הועדה תובעת להבטיח עם התחלת החורף שנה זו שיכונן לכל תושבי האהלים והכדונים.

היו"ר ע. גוברין:

אנו עוברים לסטקנות בעניני העטוקה
אני מציע לקבל את ההחלטות הבאות:

(1) הועדה רואה בדאגה את המצב בתעסוקה המחייב, לדעתה, את הממשלה לטעות את כל האפשרויות הכלולות במסעי תקציב הפיתוח ומשק ישראל בכללו לקידום התעסוקה;

(2) הועדה מחזקת את יצי משרד העבודה ומשרד החקלאות בהפעלת מקורות התעסוקה הנתונים כבר עתה והם: העברת פועלים לחקלאות, שיקום פרדסים, שיקום ועיבוד מטועף של המטעים, קידום מפעלי השקאה, הרחבת גני ירק, פיתוח מסקי עזר, קידום השיכון וקיום עבודות בנין ועבודות ציבוריות חיוניות. לדעת העבודה, אם עבודות אלו תופעלנה במשולב, מצב התעסוקה יוטב.

(3) הועדה לא תספיקה לדון במצב התעסוקה בתעסיה, והיא תקיים בירור בענין זה בהודמנות הראשונה.

א. סטופ:

אני מציע לקבל את ההצעות הבאות:
(1) הועדה רואה במדיניות הכלכלית של הממשלה וביחסה להשקעות הון פרטי לצורותיהן השונות, את הגורם העיקרי לכשבר הנוכחי במשק המדינה ואת הגורם המכריע להגדלת מספר מחזורי העבודה והפרנסה;

(2) הועדה רואה במדיניות הכספית של הממשלה ובהעדק שיטה מטודרת לניצול יעיל של המטבע הזר העומד לרשותנו, את הגורם העיקרי למחסור בחכרז גלם שונים, לשיחוק חלקי של התעסיה והמשק ולהוצאת עובדים רבים ממעגל הייצור;

(3) הועדה תובעת שינוי המדיניות של הממשלה בכיוון של עידוד מכויללי להשקעות הון פרטיות, הן בצורת השקעות יטוד והן בצורה של חכרז גלם, לשם הגברת הייצור;

ר. בתוני:

אני מציע לקבל את המסקנות הבאות:
(1) האבטלה היא תוצאה מהמדיניות הכלכלית הודשה של הממשלה ותלותה הכלכלית והפוליטית בממשלת ארצות הברית אשר גרמה: (א) למחסור בהון החוזר לעוטת צמצום באשראי ומסילא צמצום הייצור ופיזור עובדים; (ב) להקטנת הערך הריאלי של תקציבי המדינה עקב ההתייזרות וקיצוץ התעסוקה הממשלתית; (ג) למחסור בחכרז גלם ולקיצוץ נוסף בייצור ובתעסוקה תעשייתית. סיבות ישירות אלו לאבטלה הגבירו עוד יותר את הפיזור בייצור החקלאי והתעשייתי הנובע מהמסחר הכלכלי בכללו והחסינו את המצב בתעסוקה;

(2) ועדת העבודה מציעה את הצעדים הבאים כפעולה דחופה למניעת האבטלה הגוברת: הרחבת הפעולה הממשלתית במסגרת תקציב הפיתוח להעסקת הפובטלים בחקלאות ובתעסיה על ידי המיכת עבודות ציבוריות ואי-הפסקתן, מבלז לדאוג להעברת העובדים למקומות עבודה אחרים; שיקום הפרדסים והאדמות הנטושות בפיקוחו של האפוסטרופוס על ידי הבטחה לכל דורש עבודה 4 ימי עבודה מלאים לשבוע באם הוא רווק, ויבוע עבודה מלא אם הוא בעל משפחה; אי-הורדה פועלים ערמיים ממקומות עבודה, ספי שקרה בחייה, על ידי הקמת לטכות עבודה אחרות.

ע.ע.

- (3) המרצת העבודה להעברת שוכני המעברות סאהלים, בדונים ופחונים לשיכון מתאים ולהעסק סובסילים בעבודות בנייה.
- (4) הכטחה חמרי גלם במידה שהתעשייה תוכל לעבוד בסלוא כושר הפוקחה;
- (5) ביטול כל הרשיונות ליבוא סחורות סוגמרות, הגורם לצמצום הייצור הטקומי וריבוי האבטלה.

ח. למדן: אני מציעה לקבל את ההצעות הבאות:

- (1) שרת העבודה תוציא צו על טניעת פיטורים שיפורסם ברשומות, לפיו לא יהיו פיטורים אלא באישור שרת העבודה;
- (2) למען לא להעסיק את האבטלה, לא יוכאו מוצרים סוגמרים מחוץ לארץ;
- (3) בחלוקת חמרי גלם יש להעדיף מפעלים המרחיבים את התעסוקה.

א. וילנסקה: אני מציעה לקבל את ההצעות הבאות:

- (1) להפסיק יבוא מוצרים סוגמרים המתחרים בתוצרת המקומית, דבר הגורם לצמצום הייצור ולטגירת מפעלים;
- (2) למנוע בעד פיטורים בתעשייה ובטקומות עבודה אחרים על ידי אטפקת חמרי הגלם הדרושים להמשך הייצור;
- (3) להגדיל במידה ניכרת את יבוא חמרי הגלם באמצעות הסכמי חליפין וקניות בסטבע ישראלי עם כל המדינות המוכנות להסכמי חליפין.
- (4) סיוע כמשלתי לסובסילים חלקיים ומוחלטים.

הלו"ר ע. גוברין: אני רוצה לנסות לסכם את עבודתנו במושג זה:

ועדת העבודה ניסתה פעולתה גמרה את הדיון בחוקים הבאים: חוק הנכים, חגמולים ושיקום; חוק משפחות חיילים שנטפו במערכה; תקנות בדבר תשלומים למשפחות חיילים בשירות חובה; חוק שירות סילואים; חוק לתיקון פקודת הפיצויים לעובדים; קביעת תקנות לגבי חכרת החטל; שיכון ותעסוקה; הסצב במעברות; העברת עולים לחקלאות;

כן, הכניסתי הועדה תיקונים בשני

החוקים: (1) חוק הבחירות לכנסת השניה (תשלומים לפועלים); (2) חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (חגים).

הועדה קיימה שתי ועדות משנה משותפות עם ועדות אחרות: (1) ועדה משותפת עם הועדה לשירותים ציבוריים בעניני המעברות והשטפונות; (2) ועדת משותפת עם ועדת הכלכלה בעניני החבורה.

בקשר לחוק הביטוח הלאומי, אנו הקדשנו
 תשע ישיבות לענין זה, אני מקווה שהשנה נוכל לגמור את הדיון בחוק זה.
 לצערנו הרב, עיכבנו את הדיון בשני חוקים: (1) חוק החניכות; (2) חוק
 עבודת הנוער.

ועדת העבודה בכנסת הראשונה - כך ציינו

אחרים, לא אנו - היתה הועדה הזריזה ביותר בגמר העבודה שהכנסת היתה
 מטילה עליה, אם בבידורים ואם בחקיקת חוקים. לצערנו, לא אוכל להגיד
 שדבר זה נתקיים גם בכנסת השניה בחתום שני המוסכמים שהיו לנו. איני
 יכול - ואין לי כל רשות לכך כאחד מחברי הועדה - לבוא בטענות נגד
 חברי הועדה. הסידורים שנתקיימו בכנסת השניה לגבי אותה עבודת הועדות
 מנעו בעדנו שלהיות אזיר, אני פרשה לעצמי להגיד, שאם לא תתקבל ההצעה
 להתאמת עבודת הועדות, אין תקווה שנהיה אזיר, והטענות הטובות שימנעו
 נגדנו לא תהיינה צודקות.

אני מאהל לכם ולעצמי מנוחה שליטה בימי

הפגרה.